

ویژگی های فردی، خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی زنان معتاد زندانی

منصوره جمشیدی منش*^۱ پروین سلیمانی فر^۲ فاطمه حسینی^۳

چکیده

غم انگیزترین تراژدی انسان معاصر اعتیاد به مواد مخدر است و متأسفانه جوانان عصر حاضر برای فرار از ناملایمات اجتماعی و فاصله طبقاتی و زندگی ماشینی به مواد مخدر پناه برده اند. اعتیاد بلای خانمان سوز و ناگواری است که در جوامع انسانی دارای اثرات جسمی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، اخلاقی و فرهنگی می باشد. اعتیاد بر مواد مخدر زنان نیز یکی از مسائل کشور است. مشکلات اعتیاد به مواد مخدر تنها به خود زن و خانواده وی محدود نمی شود، بلکه ضربات سنگین اقتصادی و اجتماعی بر پیکر جامعه تحمیل می نماید. از طرفی با شناسایی عوامل خطر می توان از اشاعه اعتیاد و در نتیجه پیدایش عوارض جلوگیری کرد و به اهداف پیشگیری دست یافت.

در این مطالعه توصیفی تعداد ۱۰۸ زن معتاد زندانی، در زندان اوین که در واقع کل جامعه موردنظر را تشکیل می دادند، مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بود. جهت تجزیه و تحلیل آماری از آمار توصیفی استفاده شده است.

طبق نتایج به دست آمده میانگین سنی نمونه ها ۳۳/۹۲ سال بود. ۲۵/۵ درصد آنان دارای تحصیلات زیر دیپلم و ۶/۶ درصد آن ها مدرک دانشگاهی داشتند. از نظر بُعد خانوار، تعداد افراد خانواده از ۲ نفر تا ۲۲ نفر و میزان درآمد خانوادگی آن ها بین ۱۰/۰۰۰ تا ۲/۰۰۰/۰۰۰ تومان گزارش شده بود. ۵۰/۵ درصد از نمونه ها اظهار داشتند که شخصاً تامین کننده درآمد خانواده بوده اند و در ۲۱ درصد، همسران سرپرستی آن ها را بر عهده داشتند. ۴۲ درصد اولین فرد آشنا کننده آن ها با مواد مخدر را همسرانشان اعلام کردند و در ۴۸/۱ درصد خانه اولین مکان آشنایی با مواد مخدر گزارش شد.

با توجه به نتایج حاصل از پژوهش و با در نظر گرفتن این حقیقت که اعتیاد زنان در همه اقشار، گروه ها و طبقات فردی، قومی، فرهنگی و اجتماعی می تواند بروز کند، پیشنهاد می شود که مداخله فعال بخش های مختلف جامعه برای پیشگیری از اعتیاد و درمان معتادان به ویژه در دختران و زنان انجام گیرد. از آنجا که این مطالعه در تهران انجام شد، پیشنهاد می شود که پژوهشی مشابه در شهرهای دیگر کشور صورت پذیرد و نتایج به دست آمده با یکدیگر مقایسه شوند.

واژه های کلیدی:

مقدمه

استفاده روز افزون از مواد مخدر در سراسر جهان، مشکل عمده ای را برای اغلب کشورها به وجود آورده است (هاشم ورزی، ۱۳۷۹)، و دیر زمانی است که معضل بزرگی به نام اعتیاد در جامعه ایران اسلامی به وجود آمده است که با بی رحمی تمام جوانان را به نیرویی وابسته و مضر برای جامعه تبدیل نموده است. اعتیاد نوجوانان و جوانان، زنان و مردان همواره در سراسر کشور وجود داشته است اما متأسفانه روز به روز بر تعداد معتادها اضافه می گردد (فرخاک، ۱۳۷۸). به نوشته گروه اجتماعی روزنامه ایران، شماره ۱۸۳۸، (۱۳۸۰) امروزه آمار نشان می دهد که دختران و زنان در استعمال مواد مخدر از مردان پیشی گرفته اند چنان که نسبت مصرف کنندگان مواد مخدر مرد به زن در دو دهه گذشته از ۳۰ به ۱، به ۳ به ۱ تغییر یافته است. از آنجا که زنان عضو اصلی خانواده بوده و نیمی از پیکر اجتماع می باشند و به عنوان هسته اصلی، نقشی اساسی در سلامت اعضا خانواده دارند، سلامت جامعه به شدت تحت تأثیر سلامتی و شادابی مادران است. پس از مادری که خود به انحراف کشیده شده است چگونه می توان انتظار تعلیم و تربیت داشت و آلودگی او بدون شک بر سایر افراد خانواده بالاخص کودکان اثر بخش می باشد (پوراسلامی، سرمست و موسویان پور، ۱۳۸۰). با مصرف ماده مخدر هر نوع ناهنجاری اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، خانوادگی، فرهنگی و غیره می تواند به عنوان یک عامل تقویت کننده در تشدید مصرف مواد مخدر موثر واقع شود (گروه اجتماعی

روزنامه ایران، شماره ۱۸۳۸، ۱۳۸۰). تحقیقات نشان می دهند که زنان معتاد پا به پای مردان در رفتارهای بزهکارانه و جنایتکارانه شرکت دارند اگر چه ممکن است شیوه انجام این اعمال با الگوهای رایج مردان متفاوت باشد زیرا آن ها بیشتر در بزهکاری هایی شرکت می کنند که خطر جانی کمتری داشته باشد. شایع ترین نوع بزهکاری در زنان جرائم مالی نظیر سرقت از منزل و مغازه ها، حمل و توزیع مواد مخدر و روسپیگری است. جامعه ما به دلیل وجود چند ویژگی جغرافیایی و همجواری با افغانستان _ پاکستان و عراق راهی آسان برای قاچاق مواد مخدر است. به علاوه ویژگی اقتصادی و نابسامانی های آن، فقر مزمن و ویژگی های اجتماعی مانند بیکاری و کمبود امکانات آموزش و پرورش موجب گرایش جوانان به اعتیاد و سایر تفریحات ناسالم خواهد شد. تحقیقات Miller (۱۹۸۱) که بر روی زنان در فیلادلفیا انجام شد، نشان داد که بین اعمال بزهکارانه در زنان معتاد و غیر معتاد تفاوت های زیادی وجود دارد. نتایج مطالعات گوردون (۱۹۸۳) در یکی از مراکز بازپروری در انگلستان و اوربان (۱۹۷۳) در بررسی رفتارهای معتادین زن نشان داد که ۳۰ تا ۶۰ درصد افراد علیرغم وجود اعتیاد به اعمال بزهکارانه خود ادامه دادند (غفاری، ۱۳۷۹). در ایران نیز در سال ۱۳۷۲ از کل مجرمین دستگیر شده که بالغ بر ۴۵۹۹۹ نفر بودند، تعداد ۴۷۰۱ نفر زن یافت می شد که اغلب به جرم ولگردی، قاچاق و سرقت در بازداشت به سر می برند (فصلنامه انتقادی، فلسفی و فرهنگی حقوق زن، شماره ۷، ۱۳۷۹). اگر فقط یک درصد از کودکان

...

عوارض جلوگیری و به اهداف پیشگیری اولیه دست یافت. از این رو پژوهشگران بر آن شدند تا با انجام مطالعه ای در رابطه با بررسی ویژگی های فردی، خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی زنان معتاد در بند، عوامل خطر آفرین مربوطه را شناسایی کنند، زیرا با شناخت عوامل زمینه ساز است که پرستاران بهداشت جامعه قادر خواهند بود در طی بازدیدهای منزل، مددجویان (زنان) در معرض خطر روی آوردن به اعتیاد را شناسایی نمایند و با اقدام های مناسب پیشگیری کننده مانع پناه بردن به مواد مخدر و در نتیجه اعتیاد آن ها شوند. بدیهی است با شناخت به موقع عوامل خطر، آگاه کردن والدین یا همسر، اتخاذ تدابیر مناسب و تحت حمایت قرار دادن فرد و خانواده می توان از بروز اعتیاد و به دنبال آن وقوع جرم های دیگر مثل سرقت، روسپیکری و دیگر عواقب آن از جمله جنایت های احتمالی پیشگیری کرد. بدین ترتیب ضمن ممانعت از افزوده شدن بر تعداد زنان معتاد در جامعه، می توان به استحکام و دوام بنیان خانواده افزود و به جامعه ای سالم تر نزدیک شد.

روش کار

این مطالعه به روش توصیفی انجام شد. تمامی زنان معتاد زندانی، که محکومیت آن ها به دلیل قاچاق، اعتیاد به مواد مخدر و سرقت بود به عنوان جامعه پژوهش در نظر گرفته شدند. در این پژوهش تعداد ۱۰۸ زن معتاد زندانی در زندان اوین که در واقع کل جامعه مورد نظر را تشکیل می دادند، به روش سرشماری انتخاب و مورد بررسی قرار

دارای مادران معتاد به سوی بزهکاری کشیده شوند، بعد از گذشت ۲۰-۱۵ سال رقم کودکان بزهکار در این کشور به بیست هزار نفر خواهد رسید. امروزه بالغ بر ۶۰ درصد از فضای زندان های کشور را معتادان و مجرمین مواد مخدر اشغال کرده اند که انرژی و هزینه زیادی را مصروف خود ساخته اند. به طوری که خسارت های اقتصادی ناشی از سوء مصرف و قاچاق مواد مخدر براساس محاسبات صورت گرفته در ایران سالیانه بالغ بر ۸۰ میلیارد تومان برآورد گردیده است. از طرفی استفاده از روش های نادرست مصرف مواد مخدر مانند سرنگ های آلوده، وجود برخی فرهنگ ها و باورها و عادت های غلط در معتادان عامل اصلی شیوع و بروز امراض مسری همچون ایدز، سل، هپاتیت و... است که نه تنها خود معتادین، بلکه سلامت کل جامعه را نیز مورد تهدید جدی قرار می دهد. مطالعات متعدد نشان داده اند که مسایل خانوادگی، اقتصادی و فرهنگی در پیدایش این معضل دخالت دارند. چنان که نابسامانی ها و گسیختگی های خانواده، ناسازگاری ها و اختلافات خانوادگی از جمله عوامل خانوادگی، فقر، بیکاری، بحران های اقتصادی و مهاجرت در زمره عوامل اقتصادی و بی سواد و عدم آگاهی به مسائل اجتماعی از عوامل فرهنگی موثر محسوب می شوند.

باید به خاطر داشت که مصائب مربوط به اعتیاد به مواد مخدر به خود زن و خانواده وی محدود نمی شود و ضربات سنگین اقتصادی و اجتماعی بر پیکر جامعه تحمیل می نماید، لذا با شناسایی عوامل خطر می توان از اشاعه اعتیاد و در نتیجه پیدایش

گرفتند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه و گردآوری داده ها در این پژوهش توسط دو پرسشگر انجام شد. در روزهای اولیه تکمیل پرسشنامه، پژوهشگر بر نحوه کار پرسشگران نظارت مستقیم داشت و در ادامه پرسشگران به تنهایی اقدام به جمع آوری اطلاعات نمودند. پرسشنامه با ۳۷ سؤال در چهار بخش تنظیم شده بود که با توجه به مطالعات کتابخانه ای و با استفاده از مقالات موجود و پژوهش های مرتبط با اعتیاد تهیه گردید. در بخش اول سئوالات مربوط به ویژگی های فردی شامل سن، میزان تحصیلات، تعداد ازدواج های قبلی، تعداد فرزندان، مدت اعتیاد، تعداد سیگار روزانه و نوع اعتیاد، در بخش دوم ویژگی های خانوادگی شامل تحصیلات افراد خانواده، تعداد افراد خانواده، وجود اعتیاد در افراد خانواده، وضعیت سرپرستی و تحصیلات فرزندان، در بخش سوم در مورد ویژگی های اقتصادی شامل شغل، میزان درآمد ماهیانه، میزان هزینه مواد مخدر و وضعیت منزل مسکونی و بخش چهارم ویژگی های اجتماعی شامل ملیت، دوستان مبتلا به اعتیاد، عوامل آشنایی با مواد مخدر و محل آشنایی مورد پرسش قرار گرفته بودند.

نتایج

نتایج حاصل از بررسی ۱۰۸ زن زندانی در زندان اوین و در پاسخ به اولین هدف و پژوهش در جدول شماره ۱ مشخص می باشد.

()	
سن	۱۹ سال و کمتر
	۲۹ - ۲۰
	۳۹ - ۳۰
	۴۹ - ۴۰
	۵۹ - ۵۰
انحراف معیار ± میانگین	۳۳/۹۲ ± ۱۰/۰۴
* ۳ نفر بدون پاسخ بودند.	
میزان تحصیلات	
	بی سواد
	خواندن و نوشتن
	ابتدایی
	سیکل
	دیپلم
	دانشگاهی
۲* نفر بدون پاسخ بودند.	۷ (۶/۶)
وضعیت تأهل	
	مجرد
	متأهل
	مطلقه
	بیوه
اهلیت	
	شهر
	روستا
محل سکونت	
	شهر
	روستا
تعداد ازدواج	
	۱
	۲
	۳
	۴ - ۷
انحراف معیار ± میانگین	۲ (۱/۹)
۱* نفر بدون پاسخ بودند.	۱/۳۰ ± ۰/۸۵
تعداد بارداری	
	صفر
	۱
	۲
	۳
	۴
	۵
	۶ - ۱۳
انحراف معیار ± میانگین	۱۰ (۸/۳)
۱* نفر بدون پاسخ بودند.	۲/۴۸ ± ۲/۶۹

ویژگی های خانوادگی زنان معتاد در بند نیز در

جدول شماره ۲ قابل مشاهده می باشد.

()		-	
وضعیت سرپرستی			
خود فرد	۵۳ (۵۰/۵)	همسر	۲۲ (۲۱)
پدر	۱۴ (۱۳/۳)	مادر	۱۱ (۱۰/۵)
سایر موارد	۵ (۴/۸)	* ۳ نفر بدون پاسخ بودند.	
شغل			
خانه دار	۸۸ (۸۱/۵)	کارگر	۱ (۰/۹)
کارمند	۵ (۴/۹)	مدیر	۲ (۱/۹)
کارفرما	۷ (۶/۵)	آزاد	۵ (۴/۶)
میزان درآمد ماهیانه			
برحسب ریال	۴۵ (۶۲/۶)	ضعیف	۱۶ (۲۲/۲)
متوسط	۱۱ (۱۵/۴)	خوب	۱۱ (۱۵/۴)
انحراف معیار ± میانگین			
مقدار مصرفی مواد مخدر (گرم)			
۱	۲۴ (۳۲/۹)	۲	۱۳ (۱۷/۸)
۳	۷ (۹/۶)	۴	۱ (۱/۴)
۵	۱۴ (۱۹/۲)	۶	۲ (۲/۷)
۷-۲۵	۷ (۹/۲)	۳۰-۱۵۰	۳ (۵/۱)
انحراف معیار ± میانگین			
هزینه مواد مخدر مصرفی			
ربع در آمد	۲۲ (۳۲/۴)	نیم در آمد	۳۳ (۴۷/۱)
سه چهارم در آمد	۱۳ (۱۹/۱)	کل در آمد	۱ (۱/۵)
* ۴۰ نفر بدون پاسخ بودند.			
طریقه تأمین درآمد			
خود فرد	۶ (۶۱/۲)	والدین	۱۸ (۱۸/۴)
خواهر یا برادر	۸ (۸/۲)	همسر	۹ (۹/۲)
سایرین	۳ (۳/۱)	* ۱۰ نفر بدون پاسخ بودند.	

()		-	
میزان تحصیلات همسران			
بی سواد	۲۲ (۲۷/۵)	ابتدایی	۲۵ (۳۱/۳)
راهتمایی	۱۲ (۱۵)	دیپلستان	۱۵ (۱۸/۸)
دانشگاهی	۶ (۷/۵)	* ۲۸ نفر بدون پاسخ بودند.	
میزان تحصیلات پدران			
بی سواد	۵۵ (۵۲/۴)	ابتدایی	۲۶ (۲۴/۸)
راهتمایی	۴ (۳/۸)	دیپلستان	۱۱ (۱۰/۵)
دانشگاهی	۹ (۸/۶)	* ۳ نفر بدون پاسخ بودند.	
شغل پدران زنان معتاد			
کارگر	۳۹ (۳۹)	کارمند	۲۶ (۲۶)
بیکار	۷ (۷)	آزاد	۲۸ (۲۸)
* ۸ نفر بدون پاسخ بودند.			
میزان تحصیلات مادران زنان معتاد			
بی سواد	۶۳ (۵۹/۴)	ابتدایی	۲۶ (۲۴/۵)
راهتمایی	۲ (۱/۹)	دیپلستان	۱۱ (۱۰/۴)
دانشگاهی	۴ (۳/۸)	* ۲ نفر بدون پاسخ بودند.	
شغل مادران زنان معتاد			
کارگر	۵ (۴/۸)	کارمند	۹ (۸/۷)
خانه دار	۸۶ (۸۲/۷)	آزاد	۴ (۳/۸)
* ۴ نفر بدون پاسخ بودند.			
تعداد افراد خانواده زنان معتاد			
۲	۴ (۳/۸)	۳	۱۲ (۱۱/۵)
۴	۲۲ (۲۱/۲)	۵	۲۷ (۲۶)
۶	۱۰ (۹/۶)	۷	۱۲ (۱۱/۵)
۸-۲۲	۱۷ (۱۴/۴)	انحراف معیار ± میانگین	
۲/۷۴ ± ۵/۶۴			
* ۴ نفر بدون پاسخ بودند.			
تعداد فرزندان			
۱	۱۵ (۱۳/۹)	۲	۲۹ (۲۶/۹)
۳	۳۰ (۲۷/۸)	۴	۱۳ (۱۲)
۵	۱۰ (۹/۳)	۶	۳ (۲/۸)
۱۰	۸ (۶/۴)	انحراف معیار ± میانگین	
۲/۰۵ ± ۲/۲۸			
وضعیت تحصیلی فرزندان زنان معتاد			
فرزندان در سنین مدرسه نیستند	۵۵ (۷۳/۳)	محصل	۱۱ (۱۴/۷)
بیکار	۵ (۶/۷)	دانشجو	۳ (۴)
شاغل	۱ (۱/۳)	* ۳۳ نفر بدون پاسخ بودند.	

تحقیق، ۴/۴۵ درصد واحدهای پژوهش متأهل بوده و همسران آن‌ها اولین فرد آشناکننده با مواد مخدر در اکثر زنان بودند. در تحقیق حاجی عسگر (۱۳۶۷) در مرکز بازروری قرچک مشخص شد که عامل اعتیاد زنان به گفته خودشان، شوهران آن‌ها بوده‌اند که بیشتر برای عدم فروپاشی خانواده صورت گرفته بود. زنان به منظور وابسته نمودن بیشتر شوهران شان به خود، تأمین درآمد برای خرج اعتیاد خود و شوهران را به عهده گرفته بودند.

هرئین ماده مصرفی عمده افراد مورد مطالعه در این پژوهش بوده است حال آنکه در تحقیق اسماعیلی، صفاتیان، متولی خامنه و محسنی (۱۳۷۹) واحدها قبل از زندان ۹/۹۴ درصد حشیش و ۴/۵۶ درصد تریاک مصرف می‌کردند و اکثر زنان سیگار می‌کشیدند در تحقیق Sharon (۲۰۰۱) نیز ۸۲ درصد واحدها سیگاری بودند. آنچه مسلم است مصرف سیگار در جامعه معتادان بیشتر است که این امر زمینه اعتیاد به مواد مخدر را فراهم می‌کند. لذا لزوم پیشگیری از مصرف سیگار در بین جوانان بسیار مهم است زیرا مصرف متداخل نیکوتین و مرفین از نظر علمی به اثبات رسیده است. با توجه به نتایج مبنی بر این که ۱/۴۸ درصد زنان مورد مطالعه برای اولین بار در خانه دوستان با مواد مخدر آشنا شده بودند، اهمیت تقویت فعالیت‌های جایگزینی اعتیاد و ایجاد محیطی سالم برای اوقات فراغت و لزوم افزایش مهارت‌های مقاومت در برابر تعارف سایرین برای مصرف مواد مخدر را مشخص می‌کند. جرم فعلی ۴/۴۲ درصد واحدهای پژوهش قاچاق مواد مخدر

جدول شماره ۳ بیانگر هدف ویژه شماره ۳ پژوهش می‌باشد که مربوط به ویژگی‌های اقتصادی زنان معتاد در بند بوده است. نکته بسیار مهم و قابل توجه در این یافته این است که بیش از ۵۰ درصد از آنان خود، منبع تأمین درآمد خانواده بوده‌اند.

هدف ویژه شماره ۴ در پژوهش انجام شده "تعیین ویژگی‌های اجتماعی این زنان بود که نتایج حاصله در جدول شماره ۴ منظور شده است، نکته قابل تعمق در این یافته خانه به عنوان اولین محل استعمال، و همسر به عنوان اولین فرد آشناکننده با مواد مخدر می‌باشد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج این تحقیق نشان داد میانگین سن زنان زندانی معتاد ۳۳/۹۲ سال بوده است. در تحقیق Sharon (۲۰۰۱) نیز ۴۶ درصد زنان معتاد در سنین ۲۶ تا ۳۰ سالگی با میانگین ۳۵ سال بودند. تنها ۶/۶ درصد زنان مدرک دانشگاهی داشتند و از طرفی بین سطح تحصیلات پدران و مادران آن‌ها از بی سواد تا دانشگاهی دیده شد. در حالی که در تحقیق Cronk و Sarvela (۱۹۹۷) نتایج نشان داد که بالاترین میزان تحصیلات ۳۸/۹ درصد پدران واحدهای پژوهش دانشگاهی و تنها ۳/۵ درصد تحصیلات زیر دیپلم بوده است. بنابراین، این واقعیت وجود دارد که اعتیاد در همه اقشار، گروه‌ها و طبقات فردی، فرهنگی و اجتماعی می‌تواند بروز کند، لذا آگاهی و مداخله فعال بخش‌های مختلف جامعه برای پیشگیری از اعتیاد و درمان معتادان ضرورت می‌یابد. طبق یافته این

()		
مدت استفاده از مواد	۶۰ - ۰	۴۰ (۵۲)
مخدر(ماه)	۱۲۰ - ۶۱	۲۰ (۲۶)
	۱۸۰ - ۱۲۱	۳ (۳/۹)
	۲۴۰ - ۱۸۱	۷ (۹/۱)
	۳۰۰ - ۲۴۱	۴ (۵/۲)
	۴۸۰ - ۳۰۱	۳ (۳/۹)
* ۳۳ نفر بدون پاسخ بودند.		
مکان استعمال مواد مخدر	خانه خود	۵۳ (۷۲/۶)
	خانه دوستان	۱۸ (۲۴/۷)
	محیط کار	۲ (۲/۵)
* ۳۵ نفر بدون پاسخ بودند.		
سابقه محکومیت قبلی	بلی	۳۶ (۳۷/۱)
	خیر	۶۱ (۶۲/۹)
* ۱۱ نفر بدون پاسخ بودند.		
مدت محکومیت قبلی	عدم محکومیت قبلی	۶۳ (۶۴/۹)
	۱۲ - ۱	۲۲ (۲۲/۶)
	۱۳ - ۲۴	۱۲ (۱۲/۲)
* ۱۱ نفر بدون پاسخ بودند.		
ارتباط نوع جرم به	بلی	۹۲ (۹۵/۸)
محکومیت با مواد مخدر	خیر	۴ (۴/۲)
* ۱۲ نفر بدون پاسخ بودند.		
نوع جرم فعلی	سرقت	۴ (۴)
	ولگردی	۰ (۰)
	قاچاق مواد مخدر	۴۲ (۴۲/۴)
	اعتیاد	۴۱ (۴۱/۴)
	قاچاق همراه اعتیاد	۹ (۹/۱)
	سایر موارد	۳ (۳)
* ۹ نفر بدون پاسخ بودند.		
مدت محکومیت فعلی	۲۴ - ۰	۳۴ (۴۵/۵)
	۴۸ - ۲۵	۱۸ (۲۳)
	۶۰ - ۴۹	۱۰ (۱۲/۸)
	> ۶۰	۱۴ (۱۸/۲)
انحراف معیار ± میانگین	۵/۵۸ ± ۳/۱۲	
* ۳۰ نفر بدون پاسخ بودند.		
سطح زیربنای مسکونی	۱۰۰ - ۳۰	۴۸ (۷۱/۸)
	۳۰۰ - ۱۰۱	۱۱ (۱۳/۵)
	۵۰۰ - ۳۰۱	۶ (۹)
	۱۰۰۰ - ۵۰۱	۲ (۳)
انحراف معیار ± میانگین	۱۳۴/۳۳ ± ۱۸۷/۱۶	

-		
()		
وضعیت منزل مسکونی	شخصی	۳۶ (۳۵/۵)
	استیجاری	۶۶ (۶۴/۷)
* ۶ نفر بدون پاسخ بودند.		
منطقه محل سکونت	شمال	۲۳ (۲۱/۹)
	جنوب	۴۶ (۴۳/۸)
	شرق	۲۰ (۱۹)
	غرب	۵ (۴/۸)
	شهرکهای اطراف	۸ (۷/۶)
	روستا	۳ (۲/۹)
* ۳ نفر بدون پاسخ بودند.		
ملیت	ایرانی	۱۰۶ (۱۰۰)
	غیر ایرانی	۰ (۰)
* ۲ نفر بدون پاسخ بودند.		
وجود اعتیاد در خانواده	بلی	۴۹ (۴۷/۶)
	خیر	۵۴ (۵۲/۴)
* ۵ نفر بدون پاسخ بودند.		
نوع ماده مخدر مصرفی	تریاک	۲۹ (۳۸/۲)
	هروئین	۳۵ (۶۶/۱)
	حشیش	۰ (۰)
	دو نوع ماده	۱۱ (۱۶/۵)
	سایر مواد	۱ (۱/۴)
* ۳۲ نفر بدون پاسخ بودند.		
مصرف سیگار	بلی	۷۸ (۷۵)
	خیر	۲۶ (۲۵)
* ۴ نفر بدون پاسخ بودند.		
مصرف روزانه سیگار	سیگار مصرف نمی کردند	۷ (۸/۲)
	۱ - ۱۰	۱۲ (۱۴/۳)
	۱۱ - ۲۰	۳۷ (۴۳/۶)
	۲۱ - ۴۰	۲۱ (۲۴/۷)
	۴۱ - ۶۰	۶ (۷/۱)
	۶۱ - ۸۰	۲ (۲/۶)
انحراف معیار ± میانگین	۲۵/۱۶ ± ۱۷/۶۹	
* ۲۳ نفر بدون پاسخ بودند.		
اولین فرد آشنا کننده با	همسر	۳۴ (۴۲)
مواد مخدر	دوستان	۳۲ (۳۹/۵)
	همسایه	۱۰ (۱۲/۳)
	همکاران	۳ (۳/۷)
	خواهر	۰ (۰)
	برادر	۰ (۰)
	والدین	۲ (۲/۵)
* ۲۷ نفر بدون پاسخ بودند.		
اولین مکان استعمال مواد	خانه خود	۳۴ (۴۲)
مخدر	خانه دوستان	۳۹ (۴۸/۱)
	محیط کار	۲ (۲/۵)
	خانه همسایگان	۶ (۷/۴)
انحراف معیار ± میانگین	۱۰۹ ± ۱۰۷/۳۶	
* ۲۷ نفر بدون پاسخ بودند.		

و ۴/۱ درصد اعتیاد بود. طبق آمار منتشر شده ۳۳ درصد کسانی که وارد زندان می شوند معتاد هستند و ۶۰ درصد زندانیان کشور را کسانی

حاجی عسگر، بهناز. (۱۳۶۷). بررسی ویژگی های روانی اجتماعی زنان معتاد به مواد مخدر. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد تهران.

داودی، فرنوش، و رفیعی، صدیقه. (۱۳۷۹). اعتیاد در شهر تهران، مقایسه معتادان خود معرف و افراد غیر معتاد از نظر شاخص های فرهنگی در شهر. مجله درد سال اول، شماره دوم، آبان. ص ۶۰-۵۶.

غفاری، مریم. (۱۳۷۹). بزهکاری ریشه در اعتیاد دارد. (۱۳۷۹). روزنامه همشهری. پنج شنبه ۲۷ بهمن، سال نهم، شماره ۲۳۴۲، ص ۱۲.

فرخاک، داریوش. (۱۳۷۸). "مجله ناگفته ها"، ناشر امور فرهنگی در روابط عمومی و دفتر مطالعات و پژوهش های ستاد مبارزه با مواد مخدر.

فصلنامه انتقادی، فلسفی و فرهنگی حقوق زن (۱۳۷۹). شماره ۷، سال دوم. ۷۳-۷۴.

گروه نظر سنجی (۱۳۸۰). دختران در استعمال مواد مخدر از پسران پیشی می گیرند. روزنامه ایران. سال هفتم، شماره ۱۸۳۷، ص ۲.

گروه اجتماعی (۱۳۸۰). معتاد باید درون جامعه درمان شود. روزنامه ایران. سال هفتم، شماره ۱۸۳۸، ص ۱۴.

هاشم ورزی، محمودرضا. (۱۳۷۹). بهداشت روان و اعتیاد به مواد مخدر. فصلنامه بهروز، سال یازدهم، شماره چهارم.

Cronk, C., & Sarvela, P. (1997). Alcohol, tobacco and other. Drug use among Rural/small town and Urban, American Journal of Public Health. 87(5), 761-764.

Sharon, M.C. (2001). Mothers recovering from cocaine addiction: Factors Affecting Parenting Skills. JOGNN. 30 (1). 71-78

تشکیل می دهند که در ارتباط با مواد مخدر دستگیر می شوند (داودی، رفیعی، ۱۳۷۹). در این پژوهش نیز تعداد زنان از نظر اعتیاد به مواد مخدر و قاچاق آن ناهمبندی از این آمار تبعیت می کند. با توجه به یافته های به دست آمده از مدت محکومیت قبلی و فعلی در این پژوهش می توان نتیجه گیری کرد که مدت محکومیت فعلی از نظر زمانی بیشتر از محکومیت قبلی است. این که آیا افراد با جرم سنگین تری وارد زندان می شوند یا دلایل دیگری وجود دارد؟ پیشنهاد انجام پژوهشی دقیق تر را در زمینه بررسی ارتباط سابقه زندانی شدن قبلی افراد و دستگیری مجدد آن ها را از نظر سنگینی جرم ایجاب می کند.

تقدیر و تشکر

به این وسیله از سازمان امور زندان ها جهت هدایت پژوهشگر و ایجاد تسهیلات ضروری و نیز از سرکار خانم دکتر اسکویی ریاست محترم و سرکار خانم شاهپوریان معاونت محترم پژوهشی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران تشکر و قدردانی می شود.

منابع

اسماعیلی، ایرج، صفاتیان، سعید، متولی خامنه، مرتضی، محسنی، لطف اله. (۱۳۷۹). بررسی وضعیت اعتیاد به مواد مخدر در میان زندانیان دارای تحصیلات دانشگاهی زندانیان استان تهران. اداره کل زندانیان استان تهران. ص ۲۵-۱.

پوراسلامی، محمد، سرمست، حمیده و موسویان پور. (۱۳۸۰). اعتیاد و چراهای آن. مجله بهروز سال دوازدهم، شماره اول، بهار. ص ۲۵-۲۲.